

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

ב.

עין משפט
נר מצוה

(א) [ענין תוס' לעיל י"ט ד"ה שבעות כ"ו ורמיהו], (ב) ג' נדרים י"ד י"ג, (ג) נבדל ל'.

רבינו חננאל

אכילנא משמע. ופרק אביי מתני' דנדרים במסרבין בו וכלי. ואמר שבעה שאוכל לך כלומר שבעה אם אוכל לך דמשמע לא אכילנא לך הוה. מתני' בשאין מסרבין בו דייקא לישניה כמשמעה. רב אשי אמר תני במתני' דקתני לה במסכת נדרים שאי אוכל דמשמע אינו אוכל. ואמרין לא לא אצטרך (א) קמ"ל. אצטרך מהו דהימא לישניה אתקיל ליה ושאוכל הוא קמ"ל דוקא הוה שאי אוכל שאיני אוכל לך: ת"ר מבטא שבעה איסור שבעה. אסר איסור כו'. תירצה אביי הכי מבטא שבעה. פ"י מתפס בשבעה. א"ר כגון שנשבע שלא יאכל בשר זה. וחזר ואמר זה הפת עלי כזה הבשר. אסר איסור כגון שהתפס עוד דגים על אותה הפת שהתפס בכשר. ואמר אם אתה אומר מתפס בשבעה כמוציא ור"ה הוה תהיה לאיש וגם הוה תהיה או מטבא שפתיה. ואילו שבעה לא איכר בה. כמה דכתיב או נפש כי תשבע לבטא בשפתים ש"מ במאי אסרה במבטא: רבא אמר לעולם מתפס בשבעה לאו כמוציא שבעה מפיו הוה. והכי קתני מבטא שבעה. אסר שבעה. אסריה דאמר הטילו הכתוב בין נדר לשבעה דכתיב ואלו בית אישה נדרה או אסרה אסר על נפשה בשבעה. הוציא זה האיסור מפיו בלשון נדר. הרי הוא נדר. בלשון שבעה הרי הוא שבעה. מתפס בשבעה אביי אמר כמוציא שבעה מפיו הוה. רבא אמר לאו כמוציא שבעה מפיו הוה. ומתבין עליה ופרקי הכי

מסרבין. מפלגינן: מהני' בשאין מסרבין זו. הלך שאוכל דקא אכילנא הוה: רב אשי אמר טני. צברייתא שבעה שאי אוכל לך: דאיתקל. נכסל ולא נתכוין לומר שאי: איסור שבעה. מפרש לקמיה: איסור איסור. איסרתו של איסור מה הוה: אם אסר אומר כו'.

מאי קאמרת והא אמרת איסור לשון שבעה הוה והדר תני אס אתה אומר: ה"ק מצטא שבעה. האומר מצטא ככר זו עלי כלומר שבעה שלא אוכלנו ואס אכלנו ה"ז בעולה ויורד: איסור מיתפס בשבעה. איסור עלי ככר זו הרי הוא כמי שנשבע על הככר וחזר ואמר על ככר אחר ה"ז כזה שהתפס את השני בראשון: איסור איסור. ומהו איסורו של איסור זה: אם אסר אומר כו'. אס תמני לומר שהמתפס בשבעה כמוציא שבעה מפיו דמי ואס אכלנו חייב קרבן אף זה האומר איסור ככר זה עלי חייב קרבן אס אכלו שהאיסור לשון התפסת שבעה הוה: ואס לאו. שהמתפס בשבעה אינו נכשע לענין קרבן ומלקות אף האיסור אין זו לא קרבן ולא מלקות: או אסרה איסור שבעה. משמע שאסרתו ותפסתו נדבר שנשבע עליו ככר: או מצטא שפסיה אשר אסרה וגו'. ולא תני בשבעה צמה אסרה את נפשה בלשון מצטא: רבא אמר. לא איסתפיק ליה לתנא למומר צמא אס אתה אומר דפשיטא ליה דמיתפס בשבעה לאו כמוציא שבעה מפיו הוה: והכי קאמר מצטא שבעה זה הטילו הכתוב כו'. היינו פירוש דאיסור איסור אס אתה אומר והכי קאמר איסור של איסור שאמרתי לך שהוא שבעה לא כל הלשונות שוות זו שהרי הטילו הכתוב בין נדר לשבעה אס אמירתו בלשון שבעה כגון איסור שלא אוכל ככר זה כן לשון השבעין אומרים שלא אוכל אף האיסור שהוציא בלשון זה שבעה הוה ותיב קרבן ואס לאו הוציא בלשון נדר שאמר איסור ככר זו עלי שהוא לשון הנודרים קונם זה עלי אף זה נדר ופטור מקרבן: כיוס שמת זו חזיו. כאשר אסרתי עלי ככר כיוס שמת זו אכל לעולם: והוא שנודר ואל מאוסו היום. שקיבל עליו ככר נדר שלא יאכל ככר כיוס שמת זו אכיו לעולם וכן כיוס שמת זו פלוני וכן כיוס שנהרג בו גרליה. וקסקלקא דעתא

שא"י אוכל דף פשיטא. לא פריך פשיטא אלא משום דהיינו שלא אוכל לך דקתני דהא אשלא אוכל לא קשיא ליה פשיטא: לישנא איתקל' ליה. וליכא למיפרך כיון דאשמעינן שאי אוכל אמאי איצטרך למיתני צרישא שלא אוכל לך דזו ודף זו קתני ור"ת נשייליה מה היה בדעתו ויש לומר כגון שאמר שבעתו כל מה שיהיה משמעות לשונו אי נמי כגון ששכח מה היה בדעתו וצנדרים (דף טו.) מפרש אמאי רב אשי לא אמר כצ"ל: איסור מיתפס בשבעה. פ"י צקונטרס דאס אמר איסור עלי ככר זה הוה כמי שנשבע על הככר וחזר ואמר על ככר אחר הרי זה כזה שהתפס את השני בראשון וקשה ללמנן קתני צברייתא חזיהו איסור האומר צמורה הרי עלי כו' ואילו איסור ככר זה עלי לא קתני ומה שפ"י נמי איסור איסור כלומר איסור של איסור זה מה דינו אס אתה אומר מתפס בשבעה כו' שמוכל להוכיח מקרא צמור מוקס שהוא כמוציא שבעה מפיו ותיב קרבן אף איסור זה כו' קשה לדמנן דתנא צל לאשמעינן דין איסור ואינו משמיענו כלום שהרי מסתפק צמתפס שבעה עלמנו ועוד דאין דרך משנה וברייתא שיתפס התנא אס חייב או פטור ועוד מאי ואודא לטעמיה דקאמר לקמן דהא מסתפקא ליה ללצני לקמן פשיטא ליה דכמוציא שבעה מפיו דמי ועוד דכלל הספרים גרסי' בצמון כמוציא שבעה מפיו ותיב צו"ו ולפ"ה ה"ל למינקט חייב בלא וי"ו ומפ' רבינו תס דמצטא הכתוב צפרשה הוה לשון שבעה שנתפס בלשון מצטא כדפירש נמי צקונטרס אכל איסור הכתוב צפרשה אינו שבעה שיתפס עצמו בלשון איסור אלא צמתפס שבעה מפיו הוה. והכי קאמר דקרא וה"ו מפרש לה צברייתא ללצני ויאסור של איסור זה אס אתה אומר מתפס בשבעה כלומר שהתפסו ככר שנשבע עליו הוה כמוציא שבעה מפיו ותיב ואס לאו שלא התפסו באתר אלא אמר איסור ככר זה עלי אין זה לשון שבעה ופטור ח"נ ה"פ אס אתה אומר מתפס בשבעה פ"י שהתפסו בלשון שבעה שהזכיר לשון אכילה ואמר הרי עלי שלא אוכל זה כזה

מסרבין בו לאכול מתנתין בשאין מסרבין בו לאכול (ב) ברייתא במסרבין בו לאכול וקאמר לא אכילנא ולא אכילנא דכי קא משתבע הכי קאמר שבעה שלא אוכל לך רב אשי אמר "תני שבעה שאי אוכל לך אי הכי מאי למימרא מהו דתימא לישניה דאיתקילא ליה קמ"ל: ת"ר מבטא שבעה איסור שבעה איסור אס אתה אומר איסור שבעה חייב ואם לאו פטור אם אתה אומר איסור שבעה והא אמרת איסור שבעה הוה אמר אביי ה"ק מבטא שבעה איסור מיתפס בשבעה איסור אס אתה אומר מיתפס בשבעה כמוציא שבעה מפיו דמי חייב ואם לאו פטור וממאי דמבטא שבעה דכתיב יאו נפש כי תשבע לבטא בשפתים איסור נמי דכתיב כל נדר וכל שבעה איסור אלא כו' אסרה אסר על נפשה בשבעה מבטא נמי הכתיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה אלא אמר אביי מבטא שבעה מהכא ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה ואילו שבעה לא קאמר במאי אסרה עצמה במבטא רבא אמר לעולם אימא לך צמתפס בשבעה לאו כמוציא שבעה מפיו דמי והכי קאמר צמבטא שבעה איסור נמי שבעה אסריה דאיסור הטילו הכתוב בין נדר לשבעה י הוציא בלשון נדר בית בלשון שבעה שבעה היכן הטילו ור"ה א"ישה נדרה או אסרה אסר על נפשה בשבעה וגו' ואודו לטעמיהו דאיתמר מתפס בשבעה אביי אמר כמוציא שבעה מפיו דמי ור"ה אמר לאו כמוציא שבעה מפיו דמי מיתבי פ"י איזה איסור האומר בתורה ה האומר הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו כיום שמת בו פלוני כיום שנהרג בו גרליה בן אחיקם כיום שראה ירושלים בחורבנה אסור ואמר שמואל והוא שנודר ובא מאותו היום בשלמא לאביי מדמתפס בנדר נדר מתפס בשבעה שבעה אלא

ואס לאו שלא הזכיר לשון אכילה אלא אמר הרי עלי זה כזה פטור ועי"ל איסור איסור היינו איסור שלישי שהתפס ככר שלישי צמי ואס אתה אומר מתפס בשבעה דהיינו השני כמוציא שבעה מפיו דמי דהוי לגמרי כראשון אף לענין להתפס בו חייב גם בשלישי ואס לאו שבעה מפיו הוה שדיו כראשון להתחייב קרבן צמי ורצא פליג עליה ופטור אף צמי אכל תימה דלכתי מספקא ליה לתנא צשלישי והא דגרסינן נמי ותיב צו"ו לא אחי שפיר: ואי"ל שבעה לא קאמר. דאי הוה כתיב שבעה הוה מפרש שאותה מצטא אסרה על נפשה בלשון שבעה אכל השתא על כרחיך אית לן לפרש צמה אסרה על נפשה בלשון מצטא אסרה ור"ה נמי כתיב (במדבר ז) ואסרה אסר צבית אציה צנעוריה וי"ל כיון דלא כתיב או יש לומר דאנדר דכתיב צרישא דקרא קאי: ש"ל אוב"ב בשר. לא חש התנא לדקדק בלשונו דבלשון זה אינו חל דשלא אוכל הוה דבר שאין בו ממש שאינו אוסר על עצמו כלום כמו קונם שאינו יסן דלא אמר כלום אס לא אמר קונם עיני צמינה כדלמרינן צפרק צ' דנדרים (דף טו.) וה"ו ר"יך שיאמר קונם אכילת צמר עלי ומיהו שמת יש לחלק דדוקא גצי שינה לא אמר כלום משום דשינה עומה אין זה ממש: מדמתפס בנדר נדר כו'. ואס תאמר שמואל אמאי מפרש איסור צמתפס בנדר והא איסור דקרא קאמר אצ"י דהיינו מתפס בשבעה ויש לומר דמתפס בנדר ילפינן ממתפס בשבעה וניחא ליה לשמואל לאוקמא צרייתא צנדרים שרגילות הוה צמי ארס נודרין מלאכול צמר ומלשמות יין ציום שראו ירושלים בחורבנה ואין רגילות לאסור עצמם בשבעה:

א ג טו"ש י"ד סי' רלו סעיף י: ד ב מ"י פ"ב מהל' שבעות הל' ח ופ"ג מהל' נדרים הלכה א סמג לאון רמא טו"ש י"ד סי' רלו סעיף ט: ה ג מ"י פ"ב מהל' שבעות הלכה א סמג טו"ש י"ד סי' רלו סעיף ז: ו ד מ"י פ"ב מהל' שבעות הל' א סמג לאון רמא טו"ש י"ד סי' רלו סעיף א: ז ה ו מ"י פ"ב מהל' נדרים הל' ה [ד] א סמג לאון רמא טו"ש י"ד סי' רלו סעיף א:

תורה אור השלם

- או נפש כי תשבע לבטא בשפתים לְהַרְע או להטיב לכל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה וְעַלְמָן מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאִשָּׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּיהָ: ויקרא ה ד
- כל נדר וכל שבועת אֲסָר לַעֲבֹד נֶפֶשׁ אִישָׁה וְקִמְנוּ וְאִישָׁה פִּרְתָּהּ: במדבר ל ד
- וְאִם בֵּית אִישָׁה נִדְרָה או אֲסָרְהָ אֲסָר עַל נִפְשָׁהּ בְּשִׁבְעָה: במדבר ל י א
- וְאִם הָיוּ תְהִיָּה לְאִישׁ וְנִדְרָהּ עָלָיָה או מִבְּטָא שְׁפִתֶיהָ אֲשֶׁר אֲסָרָה עַל נִפְשָׁהּ: במדבר ל ז

מוסף רש"י

איזה איסור האומר בתורה. דכתיב (במדבר ז) לל שבעות איסור, דמשמע שיהא נודר בנדר שנתפס בן (נדרים י"ב.)

(א) נראה דל"ל לא איצטרך לאשמעינן ומשני דלאצטרך מהו דתימא וכו'.